

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji w dziedzinie

FARMACJI APTECZNEJ

program podstawowy dla farmaceutów

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Urszula Demkow
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/
22-01-2024 r.

Warszawa 2024

Program szkolenia specjalizacyjnego opracował zespół ekspertów:

1. Dr n. farm. Bożena Grimling – konsultant krajowy w dziedzinie farmacji aptecznej;
2. Prof. dr hab. Anna Wiela-Hojeńska – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. Katarzyna Winnicka – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Dr. n. farm. Artur Owczarek – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
5. Mgr farm. Elżbieta Piotrowska–Rutkowska - przedstawiciel Naczelnej Izby Aptekarskiej.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO - PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego

Celem szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie farmacji aptecznej jest opanowanie wiedzy teoretycznej w zakresie najnowszych osiągnięć nauk farmaceutycznych i medycznych oraz doskonalenie umiejętności niezbędnych do sprawowania opieki farmaceutycznej oraz wykonywania usług farmaceutycznych według najnowszych standardów.

W dążeniu do tego celu zakłada się uzyskanie przez specjalizującego się farmaceutę pełnego zakresu wymaganej wiedzy teoretycznej oraz wymaganych umiejętności praktycznych, zawartych w programie specjalizacji.

Ponadto założeniem szkolenia specjalizacyjnego jest rozwijanie pożądanых cech osobowości farmaceuty, kształtowanie postaw etycznych, wypracowanie obowiązku ciągłego samokształcenia, motywacji do poszerzania i pogłębiania umiejętności, zarówno teoretycznych, jak i praktycznych oraz wprowadzania nowych osiągnięć do praktyki farmaceutycznej.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe

Farmaceuta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie farmacji aptecznej i otrzymaniu tytułu specjalisty uzyska szczególne kwalifikacje umożliwiające:

- 1) sprawowanie opieki farmaceutycznej jako świadczenia zdrowotnego;

- 2) kierowanie apteką ogólnodostępną polegające między innymi na przyjmowaniu, dyspensowaniu, przechowywaniu i identyfikacji produktów leczniczych i wyrobów medycznych, prawidłowym sporządzaniu leków recepturowych i leków aptecznych oraz udzielaniu informacji o lekach;
- 3) samodzielne pełnienie roli doradcy w zakresie bezpiecznego i racjonalnego stosowania produktów leczniczych, wyrobów medycznych lub środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego;
- 4) prowadzenie prozdrowotnej działalności w aptece zgodnie z aktualnym stanem wiedzy;
- 5) prowadzenie działalności w formie indywidualnej praktyki zawodowej farmaceuty;
- 6) prowadzenie szkoleń dla pracowników i studentów w aptece ogólnodostępnej, zgodnie z najnowszymi osiągnięciami nauk farmaceutycznych oraz pełnienie funkcji kierownika dla farmaceutów specjalizujących się w dziedzinie farmacji aptecznej.

C. Sposób organizacji szkolenia specjalizacyjnego

Szkolenie specjalizacyjne prowadzone jest zgodnie z programem specjalizacji i kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym Farmaceutów (PESF). Kierownik specjalizacji na podstawie programu szkolenia specjalizacyjnego, uwzględniając miejsce odbywania stażu podstawowego, przygotowuje indywidualny plan szkolenia specjalizacyjnego określający warunki i przebieg szkolenia specjalizacyjnego, zapewniający opanowanie wiadomości i nabycie umiejętności praktycznych określonych w programie specjalizacji, wraz z zaliczeniem kolokwium u kierownika specjalizacji. Szkolenie specjalizacyjne realizowane jest w ramach modułów specjalizacji z wykorzystaniem form i metod kształcenia przewidzianych dla tych modułów. Obejmuje pracę i zdobywanie niezbędnego doświadczenia zawodowego w trakcie stażu podstawowego oraz odbywa się poprzez uczestniczenie w kursach specjalizacyjnych, stażach kierunkowych, samokształcenie drogą studiowania piśmiennictwa, przygotowanie pracy pogładowej lub pracy oryginalnej (której temat odpowiada programowi danego szkolenia specjalizacyjnego) oraz nabywanie doświadczenia w wyniku realizacji zadań praktycznych.

Staż podstawowy realizowany jest w aptece ogólnodostępnej, aptece szpitalnej, dziale farmacji szpitalnej, punkcie aptecznym. Dopuszcza się realizację stażu podstawowego przez nauczycieli akademickich w uczelniach medycznych prowadzących badania naukowe oraz zajęcia dydaktyczne z przedmiotów zawodowych dla studentów kierunku farmacja. Farmaceuci zatrudnieni w hurtowniach farmaceutycznych oraz w państwowych jednostkach organizacyjnych (dopuszcza się realizację stażu na zasadach wolontariatu) odbywają co najmniej 3 miesięczny staż w aptece ogólnodostępnej lub aptece szpitalnej, lub dziale farmacji szpitalnej, lub punkcie aptecznym.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie farmacji aptecznej trwa 3 lata i obejmuje:

- 1) 6 modułów trwających łącznie 248 godzin, w tym:
  - a) 11 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 216 godzin,
  - b) 4 staże kierunkowe w wymiarze 32 godzin;
- 2) kurs specjalizacyjny jednolity w wymiarze 16 godzin;
- 3) staż podstawowy trwający 4904 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji, realizowany w miejscu pracy.

Plan kształcenia Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
MODUŁ I		
Postępy nauk farmaceutycznych		
Kurs specjalizacyjny:		
1. Postępy nauk farmaceutycznych	4	32
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	4	32
MODUŁ II		
Produkt leczniczy w aptece		
Kursy specjalizacyjne:		
1. Jakość produktu leczniczego	1	8
2. Receptura apteczna	3	24

Plan kształcenia	Liczba dni	Liczba godzin
Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe		
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	4	32
MODUŁ III Farmakokinetyka		
Kurs specjalizacyjny:		
1. Farmakokinetyka w praktyce aptecznej	1	8
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	1	8
MODUŁ IV Nowe kwalifikacje w zawodzie farmaceuty		
Kursy specjalizacyjne:		
1. Wykonywanie badań diagnostycznych przez farmaceutę oraz interpretacja wyników w kontekście zalecanej farmakoterapii	3	24
2. Szczepienia ochronne. Badanie kwalifikacyjne w celu ustalenia wskazań i przeciwwskazań do szczepień profilaktycznych oraz techniki wykonywania szczepienia	2	16
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
MODUŁ V Opieka farmaceutyczna z farmakoterapią		
Kursy specjalizacyjne:		
1. Uwarunkowania opieki farmaceutycznej	2	16
2. Farmakoterapia – standardy terapeutyczne	6	48
3. Opieka farmaceutyczna w praktyce – studium przypadków	3	24
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	11	88
MODUŁ VI Udzielanie świadczeń zdrowotnych		

Plan kształcenia Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Kursy specjalizacyjne:		
1. Prawne i ekonomiczne aspekty pracy farmaceuty	1	8
2. Indywidualna praktyka zawodowa farmaceuty	1	8
Staż kierunkowe:		
1. W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie kardiologii	1	8
2. W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie geriatry i gerontologii	1	8
3. W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie diabetologii	1	8
4. W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie opieki nad pacjentem	1	8
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	6	48
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	31	248
Kurs specjalizacyjny jednolity:		
Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	613	4904
Samokształcenie	20	160
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	666	5328
Urlopy wypoczynkowe	78	624
Dni ustawowo wolne od pracy	39	312
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	783	6264

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego

Oczekuje się, że farmaceuta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego wykaże się znajomością zagadnień z zakresu nauk związanych ze współczesnymi problemami opieki zdrowotnej, a w szczególności z postępowaniem w dziedzinie nauk farmaceutycznych dotyczących:

- 1) farmakoterapii wybranych chorób (m.in. cukrzyca, nadciśnienie, astma, osteoporoza, choroba wrzodowa, choroby reumatyczne, zwalczanie bólu ostrego i przewlekłego, ze szczególnym uwzględnieniem bólu neuropatycznego i towarzyszącego chorobie nowotworowej, chorób wywoływanych przez drobnoustroje, chorób neurodegeneracyjnych i psychicznych);
- 2) kierunków doskonalenia postaci leku (technologii postaci leków);
- 3) biofarmaceutycznych aspektów podawania leków;
- 4) skutecznych, bezpiecznych i ekonomicznych aspektów farmakoterapii;
- 5) leku roślinnego;
- 6) zastosowania biotechnologii w naukach farmaceutycznych;
- 7) znajomości aktualnych przepisów prawa regulującego wykonywanie zawodu farmaceuty;
- 8) opieki farmaceutycznej, rozumianej jako udział farmaceuty w zapewnieniu prawidłowego przebiegu farmakoterapii zmierzającej do wyleczenia, wyeliminowania lub złagodzenia objawów choroby, wstrzymania lub opóźnienia procesu patologicznego oraz w profilaktyce wyżej wymienionych procesów chorobowych.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego

Oczekuje się, że farmaceuta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego wykaże się umiejętnością prawidłowej organizacji pracy w miejscach sprawowania usług opieki

farmaceutycznej, w tym w aptece lub w ramach indywidualnej praktyki zawodowej farmaceuty, a w szczególności umiejętnością:

- 1) udzielania porad farmaceutycznych;
- 2) opracowywania planu opieki farmaceutycznej;
- 3) przeprowadzania przeglądów lekowych;
- 4) prowadzeniu nadzoru nad skutecznością farmakoterapii;
- 5) wspomagania przestrzegania zaleceń terapeutycznych;
- 6) udzielania wskazanych świadczeń zdrowotnych;
- 7) wykonywania określonych testów i badań diagnostycznych oraz badań somatometrycznych, fizjologicznych i biochemicznych;
- 8) wystawiania recept farmaceutycznych i kontynuowanych;
- 9) udziału w systemie szczepień profilaktycznych zapobiegania chorobom zakaźnym i stosowania prewencji szerzenia tych chorób;
- 10) realizowania zadań z obszaru zapobiegania chorobom, promocji zdrowia i prawidłowego odżywiania, prowadzenia badań przesiewowych w kierunku określonych chorób;
- 11) przeciwdziałania uzależnieniom od leków, nikotyny, alkoholu, kannabinoidów;
- 12) dyspensowania i przechowywania leków;
- 13) sporządzania leków recepturowych;
- 14) prowadzenia dokumentacji;
- 15) kształcenia studentów, farmaceutów odbywających staż zawodowy i osób specjalizujących się.

Nowe uwarunkowania wymagają, aby farmaceuta przygotowywany był do pełnienia roli kierownika apteki, ale także do sprawowania opieki farmaceutycznej oraz usług farmaceutycznych, których celem jest monitorowanie i nadzorowanie bezpieczeństwa i skuteczności farmakoterapii oraz jej optymalizacji, z uwzględnieniem farmakoekonomiki.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

MODUŁ I

Postępy nauk farmaceutycznych

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 32 godziny.

Cele modułu:

przygotowanie farmaceutów do roli opiekuna bezpiecznej i skutecznej farmakoterapii poprzez zapoznanie farmaceutów z kierunkami badań w zakresie farmakoterapii, rozwoju i doskonalenia postaci leku, a także biofarmaceutyków. Zapoznanie farmaceutów z czynnikami mającymi wpływ na dostępność farmaceutyczną i biologiczną leku oraz profil działania leku.

1.(I) Kurs specjalizacyjny: „Postępy nauk farmaceutycznych”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do prowadzenia skutecznej i bezpiecznej farmakoterapii z uwzględnieniem nowoczesnych technologii postaci leku w tym leków biologicznych oraz biofarmaceutycznego aspektu ich aplikacji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) nowoczesne rozwiązania technologiczne w zakresie postaci produktu leczniczego;
- 2) postępy w zakresie wytwarzania i stosowania wyrobów medycznych w diagnostyce i terapii;
- 3) postępy w zakresie leków biologicznych i biofarmaceutyków;
- 4) postępy w zastosowaniu kannabinoidów;
- 5) właściwości fizykochemiczne substancji leczniczych o znaczeniu biofarmaceutycznym;
- 6) charakterystyka biofarmaceutyczna postaci produktu leczniczego stosowanego do oczu, na skórę, pozajelitowych, inhalacyjnych z uwzględnieniem nowych rozwiązań formulacyjnych;
- 7) wpływ postaci produktu leczniczego na wchłanianie substancji leczniczych po doustnym podaniu;
- 8) biodostępność a biorównoważność produktów leczniczych.

Czas trwania kursu: 4 dni (32 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

MODUŁ II

Produkt leczniczy w aptece

Moduł realizowany jest w formie 2 kursów specjalizacyjnych trwających 32 godziny.

Cele modułu:

zapoznanie farmaceutów z kryteriami oceny jakości postaci leku w celu zapewnienia skutecznej i bezpiecznej farmakoterapii. Pogłębianie wiedzy farmaceutów z zakresu sporządzania leków w aptece, rozwiązywania problemów recepturowych, sposobu dokumentowania.

1.(II) Kurs specjalizacyjny: „Jakość produktu leczniczego”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do zapewnienia skutecznej i bezpiecznej farmakoterapii w oparciu o kryteria jakości produktów leczniczych oraz ocenę ryzyka leków recepturowych w oparciu o wymogi farmakopealne.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) jakość produktów leczniczych w aspekcie dopuszczenia do obrotu;
- 2) kryteria farmakopealne i pozafarmakopealne jakości postaci produktu leczniczego;
- 3) znaczenie badań dostępności farmaceutycznej substancji leczniczych z postaci produktu leczniczego przeznaczonych dla różnych dróg podania;
- 4) jakość leku recepturowego (ocena ryzyka dotyczącego jakości leku recepturowego w aspekcie wymagań farmakopealnych).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) różnicowania wymagań stawianych poszczególnym postaciom produktu leczniczego w zależności od drogi podania;
- 2) rozpoznawania problemów dotyczących jakości postaci produktu leczniczego.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

2.(II) Kurs specjalizacyjny: „Receptura apteczna”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do sporządzania specjalistycznego leku recepturowego wraz z opracowaniem dokumentacji i rozwiązywaniem problemów recepturowych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) znaczenie receptury aptecznej; dobra praktyka sporządzania leków w aptece;
- 2) postępy w recepturze aptecznej, charakterystyka nowych urządzeń, surowców farmaceutycznych, substancji pomocniczych, opakowań przeznaczonych do sporządzania leków w aptece;
- 3) łączenie składników leku recepturowego z lekami produkowanymi przez przemysł;
- 4) aspekty technologiczne sporządzania preparatów jałowych, opakowania;
- 5) leki dermatologiczne, charakterystyka postaci leku, substancji pomocniczych;
- 6) aseptyczne sporządzanie leków okulistycznych, charakterystyka postaci produktu leczniczego, substancji pomocniczych, trudności technologiczne;
- 7) produkty lecznicze stosowane w pediatrii; charakterystyka ich postaci, substancji pomocniczych;
- 8) preparatyka i zastosowanie kannabinoidów w recepturze aptecznej;
- 9) wyznaczanie terminu przydatności do użycia leku recepturowego;
- 10) rozwiązywanie problemów recepturowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) poprawnego sporządzania leku w aptece;

- 2) prawidłowego doboru urządzeń oraz parametrów procesu (np. przy użyciu miksera recepturowego, ekstraktora), a także doboru opakowań do sporządzonych preparatów;
- 3) rozpoznawania i rozwiązywania problemów recepturowych;
- 4) pozyskiwania z różnych źródeł informacji o właściwościach składników recepturowych, trwałości postaci leku;
- 5) dokumentowanie podejmowanych działań oraz sposobu sporządzania leku, jego jakości;
- 6) współpracy z lekarzem, w szczególności w celu rozwiązania problemu recepturowego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie oraz z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Forma zaliczenia umiejętności praktycznych: wykonanie leku recepturowego z uwzględnieniem prawidłowej jego dokumentacji u kierownika kursu.

MODUŁ III

Farmakokinetyka

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 8 godzin.

Cele modułu:

pogłębienie wiedzy farmaceutów w zakresie znaczenia parametrów farmakokinetycznych w indywidualizacji dawkowania produktów leczniczych.

1.(III) Kurs specjalizacyjny: „ Farmakokinetyka w praktyce aptecznej”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do sprawowania indywidualizacji farmakoterapii uwzględniając parametry farmakokinetyczno-farmakodynamiczne.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) znaczenie parametrów farmakokinetycznych i modelowania farmakokinetyczno-farmakodynamicznego w indywidualizacji dawkowania produktów leczniczych;
- 2) czynniki modyfikujące farmakokinetykę produktu leczniczego leku (wiek, płeć, masa ciała, genotyp, ciąża, stany patologiczne, interakcje);
- 3) indywidualizacja farmakoterapii w oparciu o kryteria farmakokinetyczne i kliniczne.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) rozpoznawania cech postaci produktu leczniczego i wpływu na dostępność biologiczną substancji leczniczej;
- 2) rozpoznawania i interpretacji czynników mających wpływ na właściwości produktu leczniczego;
- 3) identyfikacji i interpretacji ryzyka farmakoterapii.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

MODUŁ IV

Nowe kwalifikacje w zawodzie farmaceuty

Moduł realizowany jest w formie 2 kursów specjalizacyjnych trwających 40 godzin.

Cele modułu:

farmaceuta uzyskuje wiedzę w zakresie wykonywania określonych badań diagnostycznych wraz z interpretacją wyników w kontekście zalecanej pacjentowi farmakoterapii. Poznaje zasady pomiarów somatometrycznych, fizjologicznych i biochemicznych realizowanych w praktyce farmaceutycznej. Ponadto uzyskuje wiedzę w zakresie szczepień ochronnych, przeprowadzania badania kwalifikacyjnego w celu ustalenia wskazań i przeciwwskazań do szczepień wraz z umiejętnością ich wykonywania.

1.(IV) Kurs specjalizacyjny: „Wykonywanie badań diagnostycznych przez farmaceutę oraz interpretacja wyników w kontekście zalecanej farmakoterapii”

Cel kursu:

uzyskanie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności w zakresie wykonywania podstawowych badań diagnostycznych oraz interpretacji wyników w kontekście zalecanej farmakoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) zasady wykonywania badań diagnostycznych;
- 2) algorytmy badań diagnostycznych, kształtowanie kultury bezpieczeństwa i higieny pracy, identyfikacja obszarów kompetencji wobec innych pracowników ochrony zdrowia (lekarze, pielęgniarki i in.);
- 3) badania podstawowych parametrów życiowych: ciśnienia krwi, tętna, pulsu, saturacji krwi:
  - a) podstawowe wiadomości o nadciśnieniu tętniczym w kontekście udzielania porad farmaceutycznych do wykonania badania: definicja nadciśnienia tętniczego i kryteria badań diagnostycznych, epidemiologia nadciśnienia tętniczego w Polsce w poszczególnych grupach wiekowych, przyczyny i czynniki ryzyka nadciśnienia pierwotnego, objawy podmiotowe pozwalające podejrzewać wystąpienie nadciśnienia tętniczego, podstawowe przyczyny nadciśnienia wtórnego związane z współistniejącymi chorobami i stosowaną farmakoterapią, powikłania niezdiagnozowanego i nieleczzonego nadciśnienia tętniczego, profilaktyka nadciśnienia tętniczego w zakresie stosowanej diety, wysiłku fizycznego i używek,
  - b) zasady i technika pomiaru ciśnienia tętniczego, obecnie stosowane metody pomiaru ciśnienia tętniczego, rodzaje ciśnieniomierzy z uwzględnieniem wad i zalet poszczególnych urządzeń, diagnostyczne preferencje dotyczące wyboru odpowiedniego ciśnieniomierza, przygotowanie pacjenta do pomiaru ciśnienia i techniki pomiaru w warunkach aptecznych, podstawowe błędy w zakresie pomiaru, interpretacja wyników w kontekście

- farmakoterapii oraz zdiagnozowanych chorób, rekomendacje udzielane pacjentowi dotyczące dalszego postępowania, wytyczne w zakresie samokontroli ciśnienia,
- c) pomiar tętna/pulsu: definicja tętna i norm w zależności od wieku, aktywności fizycznej i rytmu dobowego, metody pomiaru tętna, z uwzględnieniem sytuacji szczególnych, w tym stanu zagrożenia zdrowia, ocena wybranych cech tętna, podstawowe przyczyny wzrostu lub spadku częstotliwości tętna oraz zaburzeń miarowości, interpretacja wyników w kontekście ordynowanych leków, stosowanych leków w ramach samoleczenia, zdiagnozowanych chorób i rekomendacje udzielane pacjentowi w zakresie dalszego postępowania w przypadku stwierdzonych nieprawidłowych wyników,
- d) pomiar saturacji krwi przy użyciu pulsoksymetru: definicja i określenie zjawiska saturacji w warunkach fizjologicznych, normy wysycenia krwi tętniczej tlenem, zasada działania pulsoksymetru, technika wykonania pomiaru, przyczyny i okoliczności wpływające na prawidłowy pomiar, interpretacja wyników i rekomendacje udzielane pacjentowi w zakresie dalszego postępowania w przypadku nieprawidłowych wyników;
- 4) pomiary podstawowych parametrów antropometrycznych (masa ciała, wzrost, niektóre obwody) i wykorzystanie ich do oceny stanu odżywienia pacjenta: epidemiologia nadwagi i otyłości w Polsce w poszczególnych grupach wiekowych, definicja nadwagi i otyłości, podstawowe przyczyny i czynniki ryzyka, rodzaje otyłości, z uwzględnieniem różnic między kobietami i mężczyznami, metody diagnostyczne stosowane w rozpoznawaniu nadwagi i otyłości, z uwzględnieniem analizy składu ciała, metody i zasady pomiaru parametrów antropometrycznych (masa, wzrost, obwód pasa, obwód bioder), obliczanie wskaźników BMI (ang. *Body Mass Index*) i WHR (ang. *Waist Hip Ratio*) i ich analiza pod kątem występowania nadwagi i otyłości z uwzględnieniem różnic w zakresie płci, interpretacja wyników w kontekście ordynowanych leków, stosowanych leków w ramach samoleczenia, zdiagnozowanych chorób, rekomendacje udzielane pacjentowi w zakresie dalszego postępowania w przypadku stwierdzonych nieprawidłowych wyników;

- 5) test stężenia glukozy we krwi. Kontrola panelu lipidowego - cholesterol, frakcja HDL i LDL, trójglicerydy:
- a) pomiar stężenia glukozy we krwi: epidemiologia zaburzeń węglowodanowych w populacji z uwzględnieniem poszczególnych grup wiekowych, definicja cukrzycy i stanu przedcukrzycowego w kontekście objawów podmiotowych i laboratoryjnych dotyczących pomiaru stężeń glukozy we krwi, metody pomiaru stężenia glukozy we krwi, ze szczególnym uwzględnieniem metod wykorzystywanych w glukometrach, rodzaje glukometrów, przygotowanie pacjenta do badania stężenia glukozy we krwi, interpretacja wyników w kontekście ordynowanych leków, stosowanych leków w ramach samoleczenia, zdiagnozowanych chorób w kontekście rekomendacji udzielanych pacjentowi, zasady samokontroli stężeń glukozy (pomiaru jednorazowe, dobowe i profile w zależności od modelu farmakoterapii, stosowanej diety i aktywności fizycznej),
  - b) pomiar stężenia lipidów we krwi: rodzaje lipidów oceniane w panelu lipidowym/lipidogramie, ich ogólna charakterystyka i rola w organizmie, normy laboratoryjne dotyczące poszczególnych składowych panelu lipidowego, podstawowe wskazania do wykonania panelu lipidowego, metody oznaczania stężenia lipidów we krwi z uwzględnieniem testów przesiewowych, zasady przygotowania pacjenta do wykonania badania, najczęstsze błędy w zakresie przygotowania pacjenta i techniki pomiaru, wpływające na wyniki panelu lipidowego, podstawowe możliwe przyczyny wystąpienia nieprawidłowych wyników, interpretacja wyników w kontekście zalecanej farmakoterapii i rekomendacje udzielone pacjentowi;
- 6) test do wykrywania grypy, antygeny Streptococcus z grupy A, stężenia białka C-reaktywnego, Helicobacter pylori – testu z krwi:
- a) charakterystyka antygenów grypy oraz paciorkowca z grupy A oznaczanych w testach diagnostycznych, zasada działania testów antygenowych wykrywających grypę i zakażenie paciorkowcowe wraz z techniką wykonania badań, interpretacja wyników w kontekście rekomendacji udzielonych pacjentowi,
  - b) białko C-reaktywne jako wskaźnik w diagnostyce i terapii chorób, podstawowe wskazania do wykonania oznaczenia stężenia białka

- C-reaktywnego, interpretacja wyników w kontekście rekomendacji udzielonych pacjentowi,
- c) charakterystyka *Helicobacter pylori* jako czynnika etiologicznego chorób przewodu pokarmowego, z uwzględnieniem epidemiologii zakażeń, zasada oznaczania antygenu i technika wykonania testu, interpretacja wyników i rekomendacja pacjentowi dalszego postępowania w przypadku pozytywnego wyniku testu;
- 7) testy dostępne w aptece, charakterystyka i interpretacja w kontekście farmakoterapii: testy ciążowe, testy owulacyjne, testy menopauzalne, testy do ogólnego badania moczu, testy do wykrywania antygenu PSA, testy stwierdzające obecność krwi utajonej w kale, testy w kierunku wykrycia zakażenia chlamydią i inne.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) identyfikacji i kwalifikacji pacjentów do badań diagnostycznych;
- 2) wykonywania badań somatometrycznych, parametrów fizjologicznych i biochemicznych realizowanych w praktyce farmaceutycznej;
- 3) wykonywania wybranych badań diagnostycznych;
- 4) pobierania krwi włośniczkowej oraz zasad utylizacji materiału biologicznego wg wytycznych WHO; postępowania z materiałem biologicznym;
- 5) doboru urządzenia pomiarowego pod kątem diagnostycznych preferencji w celu określenia podstawowych parametrów życiowych, procedury pomiaru ciśnienia tętniczego krwi;
- 6) pomiaru tętna oraz saturacji;
- 7) doboru urządzeń pomiarowych do określenia parametrów antropometrycznych (BMI i WHR);
- 8) rekomendacji, których należy udzielić pacjentowi w przypadku stwierdzonych nieprawidłowych wskazań parametrów życiowych, antropometrycznych;
- 9) wyboru odpowiedniego wyrobu medycznego/sprzętu medycznego do oznaczania podstawowych parametrów życiowych, antropometrycznych, stężenia glukozy we krwi, panelu lipidowego, testu do wykrywania grypy, stężenia białka C-reaktywnego, antygenu *Streptococcus* z grupy A, *Helicobacter*-testu z krwi;
- 10) stosowania testów w monitorowaniu przebiegu farmakoterapii;

- 11) interpretacji otrzymanych wyników;
- 12) analizy przypadków;
- 13) oceny ryzyka klinicznego i podjęcia adekwatnych działań, profilaktyki chorób (choroby sercowo-naczyniowe, szczepienia);
- 14) edukacji prozdrowotnej, monitorowania parametrów (dzienniczki samokontroli);
- 15) edukacji w zakresie powikłań nieleczonej choroby;
- 16) pierwszej pomocy.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

2.(IV) Kurs specjalizacyjny: „Szczepienia ochronne. Badanie kwalifikacyjne w celu ustalenia wskazań i przeciwwskazań do szczepień profilaktycznych oraz techniki wykonywania szczepienia”

Cel kursu:

uzyskanie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności w zakresie przeprowadzania badania kwalifikacyjnego do wykluczenia przeciwwskazań do wykonania szczepień profilaktycznych oraz wykonywania szczepienia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) znajomość regulacji prawnych dotyczących szczepień, zasad ich finansowania, znajomość systemu dystrybucji szczepionek i tworzenia punktów szczepień;
- 2) kwestionariusz wstępnego wywiadu przesiewowego przed szczepieniem osoby dorosłej z omówieniem aktualnych wskazań i przeciwwskazań do podania szczepionek;
- 3) zasady wykonywania szczepień;
- 4) zasady postępowania w wybranych ostrych stanach zagrożenia życia (ze szczególnym uwzględnieniem wstrząsu anafilaktycznego).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca powinna nabyć umiejętność:

- 1) wystawienia i realizacji e-skierowania na szczepienie oraz wystawienia e-kart szczepień;
- 2) kwalifikacji do szczepień i czynności szczepienia - obowiązujące regulacje prawne w zawodach medycznych;
- 3) przeprowadzenia wstępnego wywiadu przed szczepieniem osoby dorosłej;
- 4) przygotowania szczepionki do podania pacjentowi;
- 5) wykonywania iniekcji domięśniowych;
- 6) ratowania życia we wstrząsie anafilaktycznym i innych stanach zagrożenia życia.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

MODUŁ V

Opieka farmaceutyczna z farmakoterapią

Moduł realizowany jest w formie 3 kursów specjalizacyjnych trwających 88 godzin.

Cele modułu:

przygotowanie farmaceutów do świadczenia usług opieki farmaceutycznej oraz zaawansowanej współpracy z pacjentem i/lub jego opiekunami, której celem jest zapewnienie bezpiecznej, skutecznej i optymalnej pod względem ekonomicznym farmakoterapii.

1.(V) Kurs specjalizacyjny: „Uwarunkowania opieki farmaceutycznej”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do zaplanowania i wykonania przeglądu lekowego, dobór interwencji związanej z opieką farmaceutyczną w zakresie farmakoterapii chorób przewlekłych w celu zapewnienia optymalnej farmakoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) naukowe podstawy praktyki farmaceutycznej (ang. *Pharmacy Evidence Based*) i ich wykorzystanie w planowaniu i prowadzeniu usług z zakresu opieki farmaceutycznej;
- 2) psychologiczne uwarunkowania farmakoterapii; rola i znaczenie postawy pacjenta dla skuteczności farmakoterapii;
- 3) charakterystyka usług farmaceutycznych związanych z realizacją opieki farmaceutycznej, w tym przeglądy lekowe w zakresie zleconej farmakoterapii i samoleczenia;
- 4) rola farmaceuty w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej;
- 5) wykorzystywanie źródeł informacji o leku oraz edukacja pacjenta;
- 6) rola komunikacji interpersonalnej w budowaniu relacji, teorie komunikowania się, wpływ czynników zewnętrznych i osobistych na proces komunikacji profesjonalnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) rozpoznawania, klasyfikowania i rozwiązywania problemów lekowych, w tym zaplanowanie i wykonanie przeglądu lekowego;
- 2) pozyskiwania z różnych źródeł, informacji o farmakoterapii oraz dokumentowania działań prowadzonych w ramach usług z zakresu opieki farmaceutycznej;
- 3) planowania i prowadzenia indywidualnej pracy z pacjentem przewlekle chorym lub ze specjalnymi potrzebami zdrowotnymi;
- 4) doboru interwencji związanej z opieką farmaceutyczną dla pacjentów z tzw. populacji szczególnych, m.in. geriatrycznej, onkologicznej, pediatricznej;
- 5) współpracy z lekarzem i innymi członkami zespołu opieki medycznej, w szczególności w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów lekowych lub terapeutycznych;
- 6) doboru leku dla pacjenta uwzględniając jego preferencje, potrzeby lekowe i zdrowotne oraz możliwości finansowe.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

2.(V) Kurs specjalizacyjny: „Farmakoterapia – standardy terapeutyczne”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do sprawowania opieki farmaceutycznej zgodnie ze standardami terapeutycznymi nad pacjentami w zależności od wybranych chorób, specjalistycznych grup pacjentów z elementami profesjonalnego doradztwa farmaceutycznego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) optymalizacja farmakoterapii wybranych chorób (standardy terapeutyczne):
  - a) układu krążenia, w tym:
    - choroby niedokrwiennej i ostrych zespołów wieńcowych,
    - nadciśnienia tętniczego (i płucnego),
    - niewydolności serca,
    - arytmii,
  - b) układu oddechowego ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowej kontroli astmy, POCHP i chorób alergicznych (prawidłowe wykorzystanie leków wziewnych),
  - c) wywoływanych przez bakterie, wirusy, pierwotniaki i grzyby, ze szczególnym uwzględnieniem antybiotykoterapii,
  - d) cukrzycy typu I i II oraz zespołu metabolicznego,
  - e) ośrodkowego układu nerwowego, zaburzeń czynności psychicznej, głównie depresji, padaczki, chorób neurodegeneracyjnych (choroba Parkinsona i Alzheimera),
  - f) reumatoidalnych,
  - g) osteoporozy,
  - h) dermatologicznych,
  - i) okulistycznych,

- j) nowotworowych;
- 2) zwalczanie bólu ostrego i przewlekłego ze szczególnym uwzględnieniem bólu neuropatycznego i bólu towarzyszącego chorobom nowotworowym;
- 3) postępy fitoterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) doboru i dostosowania narzędzi komunikowania interpersonalnego do fazy procesu terapeutycznego i jego uczestników;
- 2) sprawowania opieki farmaceutycznej zgodnie ze standardami terapeutycznymi nad pacjentem:
  - a) kardiologicznym,
  - b) z chorobami układu oddechowego,
  - c) diabetologicznym,
  - d) z chorobami układu nerwowego,
  - e) dermatologicznym,
  - f) onkologicznym,
  - g) ze schorzeniami układu pokarmowego,
  - h) ze schorzeniami alergicznymi,
  - i) okulistycznym;
- 3) sprawowania opieki farmaceutycznej w grupach pacjentów:
  - a) geriatrycznych,
  - b) pediatrycznych,
  - c) niedożywionych,
  - d) innych;
- 4) sprawowania opieki farmaceutycznej w zdrowiu prokreacyjnym, ciąży i laktacja;
- 5) sprawowania opieki farmaceutycznej nad pacjentem cierpiącym na ból;
- 6) doradztwa farmaceutycznego w drobnych dolegliwościach;
- 7) planowania i prowadzenia edukacji zdrowotnej dla osób stosujących leki w sposób przewlekły i doraźny;
- 8) planowania i prowadzenia działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej;

- 9) współpracy i włączania się w działania instytucji publicznych zajmujących się kształtowaniem, monitorowaniem, nadzorowaniem rynku farmaceutycznego i polityki lekowej;
- 10) profesjonalnego doradztwa farmaceutycznego, związanego z samodzielnym stosowaniem przez pacjenta leków z grupy OTC;
- 11) zastosowania fitoterapii zorientowanej na zaspokojenie potrzeb wynikających z problemów zdrowotnych pacjenta, zapobiegania powikłaniom.

Czas trwania kursu: 6 dni (48 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

3.(V) Kurs specjalizacyjny: „Opieka farmaceutyczna w praktyce – studium przypadków”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceutów do wykonywania przeglądów lekowych wraz z oceną farmakoterapii oraz opracowaniem indywidualnego planu opieki farmaceutycznej na przykładach terapii pacjentów z chorobami przewlekłymi, w celu wykrywania i rozwiązywania problemów pacjentów, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zdrowotnej, promocji zdrowia i zdrowego trybu życia oraz profilaktyki zdrowotnej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) zasady prowadzenia konsultacji farmaceutycznych;
- 2) zasady wykonywania przeglądów lekowych wraz z oceną farmakoterapii, z uwzględnieniem problemów lekowych pacjenta - w celu wykrywania i rozwiązywania problemów lekowych oraz zapewnienia bezpieczeństwa w procesie farmakoterapii;
- 3) zasady opracowywania indywidualnego planu opieki farmaceutycznej, z uwzględnieniem problemów lekowych pacjenta - w celu określenia celów terapeutycznych możliwych do osiągnięcia przez pacjenta stosującego farmakoterapię oraz wskazania sposobów rozwiązywania wykrytych

problemów lekowych, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zdrowotnej, promocji zdrowia i zdrowego trybu życia oraz profilaktyki zdrowotnej;

4) zasady wystawiania recept w ramach kontynuacji zlecenia lekarskiego.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) prowadzenia konsultacji farmaceutycznych;
- 2) wykonywania przeglądów lekowych wraz z oceną farmakoterapii, z uwzględnieniem problemów lekowych pacjenta - w celu wykrywania i rozwiązywania problemów lekowych oraz zapewnienia bezpieczeństwa w procesie farmakoterapii;
- 3) opracowywania indywidualnego planu opieki farmaceutycznej, z uwzględnieniem problemów lekowych pacjenta - w celu określenia celów terapeutycznych możliwych do osiągnięcia przez pacjenta stosującego farmakoterapię oraz wskazania sposobów rozwiązywania wykrytych problemów lekowych, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zdrowotnej, promocji zdrowia i zdrowego trybu życia oraz profilaktyki zdrowotnej;
- 4) edukacji pacjenta;
- 5) wystawiania recept w ramach kontynuacji zlecenia lekarskiego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

MODUŁ VI

Udzielanie świadczeń zdrowotnych

Moduł realizowany jest w formie 2 kursów specjalizacyjnych trwających 16 godzin oraz 4 staży kierunkowych trwających 32 godziny.

Cele modułu:

integracja zagadnień realizowanych w ramach poszczególnych modułów, wskazanie na najbardziej istotne aspekty związane z realizacją opieki farmaceutycznej i udzielaniem świadczeń dla pacjenta, podsumowanie szkolenia specjalizacyjnego.

1.(VI) Kurs specjalizacyjny: „Prawne i ekonomiczne aspekty pracy farmaceuty”

Cel kursu:

kształcenie ma na celu wzmocnienie w farmaceutach odpowiednich postaw etycznych i umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji prawnych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) uwarunkowania udzielania opieki farmaceutycznej jako świadczenia zdrowotnego;
- 2) regulacje prawne w systemie opieki zdrowotnej;
- 3) źródła finansowania świadczeń zdrowotnych, w tym usług opieki farmaceutycznej;
- 4) katalog świadczeń zdrowotnych (elementy opieki farmaceutycznej) udzielanych przez farmaceutę:
  - a) Usługa Nowy Lek,
  - b) Program Drobne Dolegliwości,
  - c) przegląd lekowy (element usługi farmaceutycznej),
  - d) recepta kontynuowana,
  - e) recepta farmaceutyczna,
  - f) program profilaktyki chorób układu krążenia w tym badania diagnostyczne,
  - g) badania diagnostyczne,
  - h) profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnień (nikotyna, alkohol, leki),
  - i) szczepienia profilaktyczne;
- 5) ekonomiczne aspekty optymalizacji farmakoterapii, w tym wykorzystanie analiz farmakoekonomicznych w procesach podejmowania decyzji terapeutycznych.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) szacowania współczynników ekonomicznych uwzględniających koszty i efekty farmakoterapii i podejmowanie działań w zakresie optymalizacji farmakoterapii w oparciu o wskaźniki ekonomiczne;
- 2) współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za nadzorowanie rynku farmaceutycznego w zakresie wytwarzania i obrotu produktami leczniczymi.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

2.(VI) Kurs specjalizacyjny: „Indywidualna praktyka zawodowa farmaceuty”

Cel kursu:

przygotowanie farmaceuty do udzielania świadczeń zdrowotnych w praktyce w bezpośrednim kontakcie z pacjentem w warunkach symulowanych z uwzględnieniem współpracy z pracownikami ochrony zdrowia oraz dokumentowania świadczonych usług.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna opanować przedstawioną poniżej wiedzę:

- 1) w zakresie regulacji prawnych funkcjonowania rynku farmaceutycznego, w tym regulacji związanych ze świadczeniem usług farmaceutycznych dla pacjentów przez farmaceutę w aptece ogólnodostępnej lub w ramach indywidualnej praktyki zawodowej farmaceuty.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie kursu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) udzielania świadczeń zdrowotnych w praktyce w bezpośrednim kontakcie z pacjentem w warunkach symulowanych;
- 2) współpracy z lekarzami oraz innymi pracownikami ochrony zdrowia w warunkach symulowanych;
- 3) dokumentowania świadczonych usług zgodnie z wymaganiami.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: farmaceuta realizuje usługi opieki farmaceutycznej w warunkach symulowanych oraz przedstawia sporządzoną samodzielnie dokumentację zrealizowanych usług opieki farmaceutycznej. Zaliczenia kursu na

podstawie pozytywnej oceny zrealizowanych usług opieki farmaceutycznej i jej udokumentowania dokonuje kierownik kursu.

1.(VI) Staż kierunkowy: „W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie kardiologii”

Cel stażu:

nabycie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie wybranych zagadnień dotyczących świadczenia usług zdrowotnych w zakresie kardiologii.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) wykonania Usługi Nowy Lek: przekazanie informacji na temat terapii, przedstawienia jej zasad i celu, poprzez stosowanie się do zaleceń terapeutycznych, odpowiedzi na pytania pacjenta dotyczące leczenia, np. informacji znajdujących się na ulotce dla pacjenta, potwierdzenie rozpoczęcia/ kontynuacji leczenia nowym lekiem, potwierdzenie regularności stosowania oraz sposobu dawkowania leku, ocenę subiektywnego wpływu na zdrowie pacjenta z uwzględnieniem zarówno efektów korzystnych (terapeutycznych), jak i niekorzystnych (działań niepożądanych), obiektywna ocena stanu zdrowia, udzielenie zindywidualizowanych porad dotyczących trybu życia;
- 2) realizacji Programu Drobne Dolegliwości: rozpoznania objawów kwalifikujących do udzielenia usługi, postępowania określającego wybór sposobu leczenia, przebiegu i określenia ram czasowych programu, zaproponowania dla każdej z drobnych dolegliwości objętych programem, receptariuszu, który zawiera produkty lecznicze i wyroby medyczne stosowane najczęściej zawierające leki OTC, jak i leki wydawane z przepisu lekarza (Rp);
- 3) wykonania przeglądu lekowego: przeprowadzania wywiadu lekowego z pacjentem i/lub jego rodziną; wykrywanie problemów lekowych, które obejmują niepoprawną farmakoterapię, udzielania informacji o lekach (m.in. niepożądanych działaniach, w tym interakcjach, lek-lek i lek-choroba, metodach zapobiegania im lub zmniejszania ich nasilenia) lekarzom, pielęgniarkom, pacjentom oraz ich rodzinom/opiekunom;

- 4) realizacji programu profilaktyki chorób układu krążenia: przeprowadzenie wywiadu i wypełnienie karty badania profilaktycznego, zlecenie i wykonanie badań biochemicznych (oznaczenie stężenia we krwi cholesterolu całkowitego, LDL-cholesterolu, HDL-cholesterolu, triglicerydów), wykonanie pomiaru stężenia glukozy i dokonanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi w aptece, określenie współczynnika masy ciała BMI, ocena czynników ryzyka zachorowań na choroby układu krążenia; kwalifikacji pacjenta do odpowiedniej grupy ryzyka oraz ocen ryzyka wystąpienia incydentu sercowo-naczyniowego w przyszłości według klasyfikacji SCORE, edukacja zdrowotna, profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnień (nikotyna, alkohol, leki).

Czas trwania stażu: 1 dzień (8 godz.).

Miejsce stażu: klinika/oddział kardiologii lub klinika/oddział hipertensjologii, lub klinika/oddział angiologii i chorób wewnętrznych.

Forma zaliczenia stażu: sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

2.(VI) Staż kierunkowy: „W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie geriatry i gerontologii”

Cel stażu:

nabycie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie wybranych zagadnień dotyczących świadczenia usług zdrowotnych w zakresie geriatry i gerontologii.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) wykonania Usługi Nowy Lek: przekazanie informacji na temat terapii, przedstawienia jej zasad i celu, poprzez stosowanie się do zaleceń terapeutycznych, odpowiedzi na pytania pacjenta dotyczące leczenia, np. informacji znajdujących się na ulotce dla pacjenta, potwierdzenie rozpoczęcia/ kontynuacji leczenia nowym lekiem, potwierdzenie regularności stosowania oraz sposobu dawkowania leku, ocenę subiektywnego wpływu na zdrowie pacjenta z uwzględnieniem zarówno efektów korzystnych (terapeutycznych), jak i niekorzystnych (działań niepożądanych), obiektywna

ocena stanu zdrowia, udzielenie zindywidualizowanych porad dotyczących trybu życia;

- 2) realizacji Programu Drobne Dolegliwości: rozpoznania objawów kwalifikujących do udzielenia usługi, postępowania określającego wybór sposobu leczenia, przebiegu i określenia ram czasowych programu, zaproponowania dla każdej z drobnych dolegliwości objętych programem, receptariuszu, który zawiera produkty lecznicze i wyroby medyczne stosowane najczęściej zawierające leki OTC, jak i leki wydawane z przepisu lekarza (Rp);
- 3) wykonania przeglądu lekowego: przeprowadzania wywiadu lekowego z pacjentem i/lub jego rodziną; wykrywanie problemów lekowych, które obejmują niepoprawną farmakoterapię, udzielania informacji o lekach (m.in. niepożądanych działaniach, w tym interakcjach, lek-lek i lek-choroba, metodach zapobiegania im lub zmniejszania ich nasilenia) lekarzom, pielęgniarkom, pacjentom oraz ich rodzinom/opiekunom;
- 4) realizacji programu profilaktyki chorób układu krążenia: przeprowadzenie wywiadu i wypełnienie karty badania profilaktycznego, zlecenie i wykonanie badań biochemicznych (oznaczenie stężenia we krwi cholesterolu całkowitego, LDL-cholesterolu, HDL-cholesterolu, triglicerydów), wykonanie pomiaru stężenia glukozy i dokonanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi w aptece, określenie współczynnika masy ciała BMI, ocena czynników ryzyka zachorowań na choroby układu krążenia; kwalifikacji pacjenta do odpowiedniej grupy ryzyka oraz ocen ryzyka wystąpienia incydentu sercowo-naczyniowego w przyszłości według klasyfikacji SCORE, edukacja zdrowotna, profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnień (nikotyna, alkohol, leki).

Czas trwania stażu: 1 dzień (8 godz.).

Miejsce stażu: klinika/oddział geriatricznej lub klinika/oddział geriatricznej i gerontologii.

Forma zaliczenia stażu: sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

3.(VI) Staż kierunkowy: „W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie diabetologii”

Cel stażu:

nabycie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie wybranych zagadnień dotyczących świadczenia usług zdrowotnych w zakresie diabetologii.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) wykonania Usługi Nowy Lek: przekazanie informacji na temat terapii, przedstawienia jej zasad i celu, poprzez stosowanie się do zaleceń terapeutycznych, odpowiedzi na pytania pacjenta dotyczące leczenia, np. informacji znajdujących się na ulotce dla pacjenta, potwierdzenie rozpoczęcia/ kontynuacji leczenia nowym lekiem, potwierdzenie regularności stosowania oraz sposobu dawkowania leku, ocenę subiektywnego wpływu na zdrowie pacjenta z uwzględnieniem zarówno efektów korzystnych (terapeutycznych), jak i niekorzystnych (działań niepożądanych), obiektywna ocena stanu zdrowia, udzielenie zindywidualizowanych porad dotyczących trybu życia;
- 2) realizacji Programu Drobne Dolegliwości: rozpoznania objawów kwalifikujących do udzielenia usługi, postępowania określającego wybór sposobu leczenia, przebiegu i określenia ram czasowych programu, zaproponowania dla każdej z drobnych dolegliwości objętych programem, receptariuszu, który zawiera produkty lecznicze i wyroby medyczne stosowane najczęściej zawierające leki OTC, jak i leki wydawane z przepisu lekarza (Rp);
- 3) wykonania przeglądu lekowego: przeprowadzania wywiadu lekowego z pacjentem i/lub jego rodziną; wykrywanie problemów lekowych, które obejmują niepoprawną farmakoterapię, udzielania informacji o lekach (m.in. niepożądanych działaniach, w tym interakcjach, lek-lek i lek-choroba, metodach zapobiegania im lub zmniejszania ich nasilenia) lekarzom, pielęgniarkom, pacjentom oraz ich rodzinom/opiekunom;
- 4) realizacji programu profilaktyki chorób układu krążenia: przeprowadzenie wywiadu i wypełnienie karty badania profilaktycznego, zlecenie i wykonanie badań biochemicznych (oznaczenie stężenia we krwi cholesterolu całkowitego, LDL-cholesterolu, HDL-cholesterolu, triglicerydów), wykonanie

pomiaru stężenia glukozy i dokonanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi w aptece, określenie współczynnika masy ciała BMI, ocena czynników ryzyka zachorowań na choroby układu krążenia; kwalifikacji pacjenta do odpowiedniej grupy ryzyka oraz ocen ryzyka wystąpienia incydentu sercowo-naczyniowego w przyszłości według klasyfikacji SCORE, edukacja zdrowotna, profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnień (nikotyna, alkohol, leki).

Czas trwania stażu: 1 dzień (8 godz.).

Miejsce stażu: klinika/oddział diabetologii i endokrynologii.

Forma zaliczenia stażu: sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

4.(VI) Staż kierunkowy: „W jednostce świadczącej usługi zdrowotne w zakresie opieki nad pacjentem”

Cel stażu:

nabycie przez farmaceutę wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie wybranych zagadnień dotyczących świadczenia usług zdrowotnych w zakresie opieki nad pacjentem w domu pomocy społecznej.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się powinna nabyć umiejętność:

- 1) wykonania Usługi Nowy Lek: przekazanie informacji na temat terapii, przedstawienia jej zasad i celu, poprzez stosowanie się do zaleceń terapeutycznych, odpowiedzi na pytania pacjenta dotyczące leczenia, np. informacji znajdujących się na ulotce dla pacjenta, potwierdzenie rozpoczęcia/ kontynuacji leczenia nowym lekiem, potwierdzenie regularności stosowania oraz sposobu dawkowania leku, ocenę subiektywnego wpływu na zdrowie pacjenta z uwzględnieniem zarówno efektów korzystnych (terapeutycznych), jak i niekorzystnych (działań niepożądanych), obiektywna ocena stanu zdrowia, udzielenie zindywidualizowanych porad dotyczących trybu życia;
- 2) realizacji Programu Drobne Dolegliwości: rozpoznania objawów kwalifikujących do udzielenia usługi, postępowania określającego wybór sposobu leczenia, przebiegu i określenia ram czasowych programu, zaproponowania dla każdej z drobnych dolegliwości objętych programem,

receptariuszu, który zawiera produkty lecznicze i wyroby medyczne stosowane najczęściej zawierające leki OTC, jak i leki wydawane z przepisu lekarza (Rp);

- 3) wykonania przeglądu lekowego: przeprowadzania wywiadu lekowego z pacjentem i/lub jego rodziną; wykrywanie problemów lekowych, które obejmują niepoprawną farmakoterapię, udzielania informacji o lekach (m.in. niepożądanych działaniach, w tym interakcjach, lek-lek i lek-choroba, metodach zapobiegania im lub zmniejszania ich nasilenia) lekarzom, pielęgniarkom, pacjentom oraz ich rodzinom/opiekunom;
- 4) realizacji programu profilaktyki chorób układu krążenia: przeprowadzenie wywiadu i wypełnienie karty badania profilaktycznego, zlecenie i wykonanie badań biochemicznych (oznaczenie stężenia we krwi cholesterolu całkowitego, LDL-cholesterolu, HDL-cholesterolu, triglicerydów), wykonanie pomiaru stężenia glukozy i dokonanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi w aptece, określenie współczynnika masy ciała BMI, ocena czynników ryzyka zachorowań na choroby układu krążenia; kwalifikacji pacjenta do odpowiedniej grupy ryzyka oraz ocen ryzyka wystąpienia incydentu sercowo-naczyniowego w przyszłości według klasyfikacji SCORE, edukacja zdrowotna, profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnień (nikotyna, alkohol, leki).

Czas trwania stażu: 1 dzień (8 godz.).

Miejsce stażu: dom pomocy społecznej (obowiązki opiekuna stażu może pełnić lekarz, farmaceuta, ratownik medyczny lub pielęgniarka).

Forma zaliczenia stażu: sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu farmaceuty oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu farmaceuty:
  - a) definicja zawodu farmaceuty,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności farmaceuty;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządu farmaceutów:
  - a) zadania Naczelnej Izby Aptekarskiej i okręgowych izb aptekarskich,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządu farmaceutów,
  - c) odpowiedzialność zawodowa farmaceutów – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem (Naczelny Sąd Aptekarski, okręgowe sądy aptekarskie);
- 6) odpowiedzialność prawna farmaceuty – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

V. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

A. Przygotowanie pracy poglądowej lub oryginalnej

Osoba specjalizująca się zobowiązana jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy poglądowej lub pracy oryginalnej, której temat odpowiada programowi szkolenia specjalizacyjnego.

B. Studiowanie piśmiennictwa

Osoba specjalizująca się zobowiązana jest pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i /lub obcojęzycznej dotyczącej farmacji aptecznej. Piśmiennictwo będzie okresowo aktualizowane.

VI. METODY OCENY WIEDZY TEORETYCZNEJ I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Osoba specjalizująca się zdaje kolokwia i sprawdziany:

- 1) na zakończenie kursu specjalizacyjnego sprawdzian z zakresu wiedzy określonej programem kursu – u kierownika kursu;
- 2) na zakończenie stażu kierunkowego kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego – u opiekuna stażu/kierownika specjalizacji;
- 3) na zakończenie modułu kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu – u kierownika specjalizacji.

B. Ocena pracy poglądowej lub pracy oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez osobę specjalizującą się pracy poglądowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena znajomości piśmiennictwa

Osoba specjalizująca się przedstawia jeden raz w roku sprawozdanie z przeglądu piśmiennictwa fachowego. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

STANDARDY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Liczba i kwalifikacje kadry dydaktycznej

- 1) Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie farmacji aptecznej może prowadzić podstawowa jednostka organizacyjna uczelni (jednostka szkoląca), która prowadzi studia na kierunku farmacja po uzyskaniu akredytacji do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego.
- 2) Jednostka szkoląca zapewnia kadrę dydaktyczną, posiadającą wiedzę merytoryczną i umiejętności praktyczne w dziedzinach związanych z realizowanym programem specjalizacji, stanowiącą gwarancję wysokiego poziomu szkolenia specjalizacyjnego.
- 3) Kursy specjalizacyjne i staże kierunkowe prowadzą nauczyciele akademicy oraz inni pracownicy posiadający wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne w dziedzinach związanych z realizowanym programem kursu lub stażu specjalizacyjnego. Co najmniej 50% kadry realizującej program specjalizacyjny musi posiadać tytuł specjalisty z zakresu farmacji.
- 4) Jednostka szkoląca posiada w swojej dokumentacji listę osób prowadzących zajęcia w ramach poszczególnych modułów nauczania.
- 5) Kierownikiem specjalizacji może być farmaceuta, który posiada tytuł specjalisty w dziedzinie farmacji aptecznej albo farmaceuta posiadający decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dotychczasowego dorobku zawodowego i naukowego za równoważny ze zrealizowanym programem szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie farmacji aptecznej.
- 6) Obowiązki opiekuna stażu kierunkowego może pełnić osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie odpowiedniej dla kierunku stażu lub specjalista farmacji aptecznej lub farmacji klinicznej, posiadający doświadczenie w danym obszarze lub osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dotychczasowego dorobku zawodowego i naukowego farmaceuty za równoważny ze zrealizowaniem programu właściwej specjalizacji. W domu pomocy społecznej dopuszcza się, że obowiązki

opiekuna stażu może pełnić lekarz, farmaceuta, ratownik medyczny lub pielęgniarka.

2. Baza dydaktyczna do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Jednostka szkoląca zapewnia bazę dydaktyczną dostosowaną do liczby osób realizujących szkolenie specjalizacyjne, a w szczególności:
  - a) sale seminaryjno-wykładowe i ćwiczeniowe wyposażone w sprzęt audiowizualny,
  - b) pomieszczenia wyposażone w specjalistyczny sprzęt i aparaturę, zwane dalej "pracowniami specjalistycznymi",
  - c) pracownie informatyczne,
  - d) bibliotekę posiadającą zalecane w programie specjalizacji piśmiennictwo, dostęp do Internetu.
- 2) Jednostka szkoląca zapewnia odpowiednie do liczby osób specjalizujących się miejsca odbywania kursów, uwzględniające właściwy sposób wyposażenia stanowisk pracy w sprzęt niezbędny do kształtowania umiejętności praktycznych objętych programem specjalizacji.
- 3) Kursy specjalizacyjne i staże kierunkowe objęte programem specjalizacji może realizować akredytowana jednostka szkoląca uczelni medycznej w ramach swojej struktury organizacyjnej lub mogą realizować inne podmioty, z którymi jednostka szkoląca zawarła porozumienie na ich realizację.
- 4) Jednostka szkoląca zapewnia następujące pracownie specjalistyczne dostosowane do liczby osób specjalizujących się:
  - a) pracownię leku recepturowego,
  - b) laboratorium badania dostępności farmaceutycznej leku,
  - c) pomieszczenia do pracy aseptycznej,
  - d) pracownię opieki farmaceutycznej (nauczanie w warunkach symulowanych umiejętności klinicznych oraz nowych kwalifikacji w zakresie szczepień i badań).
- 5) Jednostka szkoląca zapewnia specjalistyczną aparaturę do realizacji programu specjalizacji w zakresie biofarmacji, farmakokinetyki, przygotowywania leków recepturowych oraz oceny jakości postaci leku, dostępności farmaceutycznej oraz opieki farmaceutycznej.

- 6) Miejscem odbywania stażu podstawowego jest apteka ogólnodostępna, apteka szpitalna, dział farmacji szpitalnej, punkt apteczny, jednostki organizacyjne państwowych wyższych uczelni medycznych prowadzące badania naukowe oraz zajęcia dydaktyczne w dziedzinie farmacji aptecznej lub szpitalnej. Farmaceuci zatrudnieni w hurtowniach farmaceutycznych oraz w państwowych jednostkach organizacyjnych odbywają co najmniej 3 miesięczny staż w aptece ogólnodostępnej lub aptece szpitalnej, lub dziale farmacji szpitalnej, lub punkcie aptecznym.

3. Sposób realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Jednostka szkoląca zapewnia organizację procesu dydaktycznego oraz prowadzi w sposób ciągły wewnętrzny system oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego. Dopuszcza się kształcenie na odległość w zakresie wiedzy teoretycznej z wykorzystaniem narzędzi do komunikacji synchronicznej zdalnej.
- 2) Realizacja programu specjalizacji uwzględnia aktualną wiedzę, osiągnięcia teorii i praktyki oraz wyniki badań naukowych istotnych dla specjalizacji w dziedzinie farmacji aptecznej.
- 3) Metody kształcenia są właściwie dobrane do przedmiotu oraz realizowanych celów kształcenia.
- 4) Realizacja programu specjalizacji odbywa się na podstawie harmonogramu zajęć opracowanego w formie pisemnej.
- 5) Harmonogram powinien określać realizację modułów tematycznie, wraz ze związanymi z nimi kursami i stażami kierunkowymi, określonym czasem i miejscem ich realizacji oraz kadrą prowadzącą. Ewentualne zmiany terminów/kadry dydaktycznej są dopuszczalne w trakcie realizacji szkolenia specjalizacyjnego i jest za nie odpowiedzialny organizator kształcenia.
- 6) Ocena uzyskanej wiedzy i nabytych umiejętności odbywa się z uwzględnieniem metod określonych w programie szkolenia specjalizacyjnego.

4. Wewnętrzny system oceny jakości kształcenia

Osoby specjalizujące się będą objęte sondażem (drogą anonimowej ankiety) dotyczącym jakości szkolenia specjalizacyjnego.

Przedmiotem oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego jest:

- 1) realizacja programu specjalizacji, organizacja i przebieg szkolenia specjalizacyjnego, harmonogram kursów specjalizacyjnych i staży kierunkowych i innych form kształcenia, sposób oceniania wiedzy i umiejętności praktycznych;
- 2) stopień przydatności przekazywanej wiedzy oraz umiejętności praktycznych;
- 3) sposób prowadzenia zajęć, stosowane metody kształcenia i pomoce dydaktyczne.

Na podstawie analizy wyników sondażu proces szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie farmacji aptecznej będzie w razie potrzeby modyfikowany.